

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av socialvårdslagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av socialvårdslagen (RP 162/2017 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Liisa Holopainen, social- och hälsovårdsministeriet
- socialråd Viveca Arrhenius, social- och hälsovårdsministeriet
- gruppchef Marika Lahtivirta, Folkpensionsanstalten
- tf direktör för social- och familjetjänster Maarit Sulavuori, Helsingfors stad
- sakkunnig Ellen Vogt, Finlands Kommunförbund.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- inrikesministeriet.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att socialvårdslagen ändras. Lagen får en bestämmelse om att staten ersätter kostnaderna för brådska socialservice i vissa situationer. Folkpensionsanstalten ska av statliga medel ersätta kommuner och samkommuner för de kostnader som uppkommer av brådska socialservice, när nödvändig socialservice getts en utlänning som sökt internationellt skydd och vars mottagningstjänster har upphört på det sätt som avses i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel. Till denna nödvändiga socialservice räknas tillfälligt boende samt kostnader för mat och nödvändiga mediciner. I bestämmelsen finns dessutom ett bemyndigande att utfärda förordning om ersättning av kostnader.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2018 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2018.

Betänkande ShUB 14/2017 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Social- och hälsovårdsutskottet välkomnar ändringen. I dagsläget ersätter staten kommunen eller samkommunen för kostnaderna när brådskande hälso- och sjukvård ges en person som inte har en hemkommun i Finland och kostnaderna inte kunnat tas ut av personen själv. Däremot finns det inga liknande bestämmelser om statens särskilda ersättningsansvar för socialvård. I 12 § i socialvårdslagen föreskrivs det att alla som vistas i en kommun har rätt att få nödvändig omsorg och försörjning. I brådskande fall brukar kommunerna som nödvändig omsorg ordna med till exempel tillfälligt boende och ge ersättning för mat och nödvändiga mediciner. Det är lämpligt att den statliga ersättningen till kommunerna också utsträcks till socialvård på det som regeringen föreslår, anser utskottet.

Vad beträffar ersättning till kommuner för kostnader för brådskande socialvård är det inte fråga om en ny uppgift för kommunerna eller en ny tjänst för dem som vistas olagligt i landet, påpekar utskottet. Det handlar bara om att fördela kostnaderna mellan stat och kommuner. Följaktligen varken utökar eller inskränker propositionen rätten till tjänster. Den föreskriver bara, i överensstämmelse med gällande lagstiftning, om kommunernas rätt att av staten få ersättning för nödvändig socialvård som ges i brådskande fall i form av tillfälligt boende och ersättning för mat och nödvändiga mediciner.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 162/2017 rd utan ändringar.

Helsingfors 28.11.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuula Haatainen sd
vice ordförande Hannakaisa Heikkinen cent
medlem Outi Alanko-Kahiluoto gröna
medlem Arja Juvonen saf
medlem Niilo Keränen cent
medlem Sanna Lauslahti saml
medlem Ulla Parviainen cent
medlem Aino-Kaisa Pekonen vänst
medlem Pekka Puska cent
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Vesa-Matti Saarakkala blå
medlem Kristiina Salonen sd
medlem Sari Sarkomaa saml
ersättare Ilmari Nurminen sd.

Betänkande ShUB 14/2017 rd

Sekreterare var

utskottsråd Päivi Salo.

Betänkande ShUB 14/2017 rd
Reservation

RESERVATION

Motivering

I proposition RP 162/2017 rd föreslår regeringen en ändring i socialvårdslagen. Staten ska i vissa situationer ersätta kommunerna för de kostnader de har för brådiskande socialvård till personer som fått avslag på sin asylansökan. Folkpensionsanstalten ska av statliga medel ersätta kommuner och samkommuner för de kostnader som uppkommer av brådiskande socialservice, när nödvändig socialservice getts en utlännings som sökt internationellt skydd och vars mottagningstjänster har upphört på det sätt som avses i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel. Service som ersätts är tillfälligt boende samt kostnader för mat och nödvändiga mediciner när de ges som nödvändig socialservice.

RP 162/2017 rd tillför inte kommunerna nya uppgifter och ger inte personer som vistas olagligt i landet nya tjänster. Syftet med propositionen är att fördela kostnaderna mellan stat och kommun. Vi sannfinländare förstår att staten är med och betalar en del av de extra kostnader som kommunerna har och därför ger bidrag till kommunerna. Vidare anser vi det också viktigt att Finland gör något för att identifiera och hjälpa offer för människohandel.

Trots det vill vi framföra vår oro för ansvarsfördelningen mellan stat och kommun. Samtidigt som staten bekostar brådiskande och nödvändig socialvård för personer som fått avslag på sin asylansökan skapar den incitament och attraktionsfaktorer för dem. Risken är att de inte lämnar landet utan fortsätter att vistas olagligt här. Det är en ohållbar situation, och Finland måste därför sätta in förebyggande åtgärder för att personer som visas olagligt här lämnar landet när de har fått avslag på sin asylansökan.

I åtgärdsplanen för förebyggande och hantering av olaglig vistelse i landet (16.12.2016) konstateras det att drygt 11 300 av de asylsökande som anlände 2015 har fått avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd. Fortfarande behandlas överklaganden av drygt 9 400 ansökningar. Dessutom har ungefär 3 800 personer försvunnit ur mottagningssystemet. Det kan hända att upp till 8 000—10 000 av dem stannar kvar och vistas olagligt i landet.

I kostnadskalkyler har inkvarteringskostnaderna per person och dygn uppskattats till 35 euro, ersättningen för mat till 7,36 euro och kostnaderna för läkemedel till 5 euro. Uppskattningsvis 500—1 000 personer anlitar nödinkvartering i ungefär tre månader och uppskattningsvis 1 500 personer ansöker om ersättning för mat i ungefär ett halvår, och som underlag för andra kostnader utgår man från 1 000 personer i ett halvår. Av detta följer att kommunernas utgifter kommer att vara sammanlagt 5 346 000 euro nästa år.

Det anslag som regeringen avsätter i budgeten för ändring av socialvårdslagen och ersättningar till kommunerna för deras kostnader för brådiskande och nödvändig socialvård kan emellertid vara knappt tilltagna. Exempelvis Kommunförbundet framhåller i sitt sakkunnigyttrande att tillräckligt stora anslag för socialvården i förekommande fall bör säkerställas via en tilläggsbudget. Också Helsingfors stad framhåller i sitt yttrande propositionen är otillräcklig och att det vanligen

Betänkande ShUB 14/2017 rd

Reservation

är kommunerna i huvudstadsregionen som får ta ansvar för att ordna och bekosta service till personer som inte får mottagningsservice. I synnerhet Helsingfors stad känner av det stora trycket och får ökade kostnader för personalresurser, säger staden vidare. Detta bör enligt Helsingfors stad beaktas i ersättningarna. En företrädare för Folkpensionsanstalten framhöll vid utfrågningen av de sakkunniga att utgifterna kan öka till följd av de administrativa kostnaderna och bland annat tolkning.

Vi sannfinländare är mycket oroliga för att kostnaderna ska öka och för att regeringen föreslår att både brådiskande och nödvändig socialservice ska ersättas. Lagstiftningen måste enligt vår mening definiera vad som avses med i synnerhet begreppen brådiskande och nödvändig socialservice. Begreppet nödvändig socialservice kan ge associationen att det är ett bidrag som ges flera gånger. En annan oroväckande fråga är hur man kan kontrollera identiteten hos personer som vistas olagligt i landet och ansöker om sociala tjänster. Det går inte nödvändigtvis att kontrollera vilken status de har och det är inte uteslutet att de ansöker om socialservice flera gånger under falsk identitet. Vi anser att det bör utredas hur personer som vistas olagligt i landet kan registreras när de ansöker om socialservice för att vårdgivarna ska ha exakta uppgifter om vem som får service.

I utskottet ställde den sannfinländska gruppen frågan hur kostnaderna för brådiskande socialvård för personer som vistas olagligt i landet är ordnade i de övriga nordiska och europeiska länderna. I jämförelsen mellan kostnaderna för stat och kommun ger regeringen nästan ingen sådan information. I Sverige svarar kommunerna för nödvändig hjälp till personer som vistas olagligt i landet och de får ingen ersättning från staten. I Danmark är det så att den som fått avslag på sin asylansökan måste lämna landet. Migrationsmyndigheten svarar för stöd till dem tills de lämnar landet eller utvisas. Enligt oss sannfinländare vore det viktigt att få uppdaterad information om vilka bestämmelser det finns om socialtjänst och kostnadsfördelningen i de övriga länderna i Norden och Europa.

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen godkänner följande fyra uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 1

Riksdagen förutsätter att regeringen genast vidtar åtgärder för att registrera de personer som vistas olagligt i landet och ansöker om brådiskande och nödvändig socialservice. Detta för att deras identitet ska kunna fastställas.

Reservationens förslag till uttalande 2

Riksdagen förutsätter att man mycket noga ger akt på hur stora kostnaderna är för brådiskande och nödvändig socialservice till personer som vistas olagligt i landet.

Betänkande ShUB 14/2017 rd
Reservation

Reservationens förslag till uttalande 3

Riksdagen förutsätter att regeringen bevakar att lagändringarna inte tjänar som en attraktionsfaktor för personer som vistas olagligt i landet, utan i stället motiverar dem att lämna landet när de fått avslag på sin asylansökan och fått brådskande och nödvändig socialservice.

Reservationens förslag till uttalande 4

Riksdagen förutsätter att regeringen utreder hur brådskande och nödvändig socialservice ordnas och bekostas i de övriga länderna i Norden och Europa och informerar riksdagen om detta.

Helsingfors 28.11.2017

Arja Juvonen saf